

کارت‌های

واژگان

اعظم نیکبخت نصرآبادی*

◆ اشاره

همه‌ی ما خوب می‌دانیم که آموزش از راه دیدن (آموزش دیداری) در مقایسه با آموزش از راه شنیدن (آموزش شنیداری) ثمربخش‌تر و تأثیرگذارتر است؛ آنچه فراگیرنده از راه چشم و با دیدن می‌آموزد، نسبت به آنچه از راه گوش و تنها با شنیدن می‌آموزد پیش‌تر در حافظه‌اش می‌ماند و همراه شدن این دو نوع آموزش، تأثیر مضاعفی بر یادگیری دانش آموز باقی می‌گذارد. به همین منظور، استفاده از وسایل کمک آموزشی به هنگام تدریس، این امکان را فراهم می‌آورد تا آموزش از طریق شنیدن و دیدن را توأمان ارائه کنیم. در درس ادبیات، اگر نگوییم هیچ وسیله‌ای نداریم، باید بگوییم این وسایل بسیار کم است و ضرورت دارد که معلمان خود برای طراحی و تهیه‌ی این وسایل برای متنوع کردن کلاس‌های ادبیات گام بردارند. در این مقاله، یکی از وسایل کمک آموزشی را، که در کلاس درس و ضمن آموزش استفاده می‌شود، معرفی می‌کنم.

◆ کارت واژگان

کارت واژگان یکی از وسایل کمک آموزشی است که به هنگام تدریس واژگان جدید در ادبیات استفاده می‌شود. به طوری که تأثیر آن را در طی چند سال تدریس بررسی کرده‌ام، نتیجه نشان داده است که استفاده از آن تأثیر مثبتی بر یادگیری و تسهیل آموزش داشته است.

◆ اهداف استفاده از کارت‌های واژگان

- آشنا کردن دانش‌آموزان با واژه‌های جدید درس؛
- آشنا کردن دانش‌آموزان با معانی واژه‌ها؛
- آشنا کردن دانش‌آموزان با املا‌ی واژه‌ها؛
- آشنا کردن دانش‌آموزان با واژه‌های هم‌خانواده؛
- آشنا کردن دانش‌آموزان با واژه‌های متضاد؛
- آشنا کردن دانش‌آموزان با تاریخ ادبیات؛
- آشنا کردن دانش‌آموزان با سایر مفاهیم ادبی از قبیل آرایه‌ها، قالب‌های شعری و ...

◆ چگونگی و موارد استفاده از کارت‌های واژگان

- معلم قبل از تدریس درس جدید یا در حین روخوانی درس، برای آشنایی دانش‌آموزان با واژه‌های جدید و معانی آن‌ها، با نشان دادن این کارت‌ها، واژه‌ها را همراه با دانش‌آموزان مرور کند.
- بعد از تدریس، برای تثبیت بیشتر واژه‌های جدید و معانی آن‌ها در ذهن، می‌توان چند روز این کارت‌ها را با نصب بر تابلو یا به هر طریق دیگر در معرض دید دانش‌آموزان قرار داد.
- در هنگام پرسش از دانش‌آموزان، می‌توان با این کارت‌ها پرسش را به صورت مسابقه بین دو یا چند تن از دانش‌آموزان اجرا کرد. به این صورت که معلم یا یکی از دانش‌آموزان کارت‌ها را جلوی فرد دیگر می‌گیرد و از او می‌خواهد که به صورت اتفاقی یکی از کارت‌ها را بردارد و جواب صحیح مربوط به آن

پرونده

منظومه‌ی اسکندرنامه

حکیم نظامی گنجه‌ای از بزرگ‌ترین
شاعران داستان‌سرای ایران است که
در قرن ششم هجری قمری می‌زیست.
از این استاد، پنج منظومه به نام‌های:
مخزن‌الاسرار، خسرو و شیرین، لیلی و
مجنون، هفت پیکر و اسکندرنامه به
یادگار مانده است. درس بهترین
سرآغاز از منظومه‌ی لیلی و مجنون
انتخاب شده است.

پشت و روی یک کارت برای نمونه

عزیز می‌توانند در آموزش فارسی دوره‌های ابتدایی و راهنمایی تحصیلی نیز از این کارت‌ها کمک بگیرند و آن‌ها را با رنگ‌ها و طرح‌های متنوع تهیه کنند. این کار را هم خود معلم می‌تواند انجام دهد و هم می‌توان یک فعالیت خارج از کلاس به دانش‌آموزان محول کرد. طبیعی است که دانش‌آموزان و معلمان با افکار خلاقانه‌ی خویش طرح‌ها و موارد استفاده‌ی دیگری نیز برای این وسیله‌ی کمک‌آموزشی خواهند یافت. در بسیاری از واژه‌ها نیز می‌توان از تصاویر مربوط به آن واژه در کارت استفاده کرد؛ مثلاً در مورد واژه‌های ماکیان یا آمروود...

هم‌چنین می‌توان جایی شبیه برگه‌دان کتاب‌خانه‌ها برای آن در نظر گرفت و به صورت الفبایی پس از هر درس در این برگه‌دان‌ها قرار داد. چنانچه بخواهیم از این کارت‌ها صرفاً برای آموزش استفاده کنیم، بهتر است واژه‌ها را در یک طرف کارت و معانی آن‌ها را در طرف دیگر بنویسیم؛ اما اگر بخواهیم در کنار آموزش برای بازی و سرگرمی نیز از آن استفاده کنیم؛ می‌توانیم واژه‌ها را در یک کارت و معنی یا هم‌خانواده و... را بر روی کارت جداگانه‌ای بنویسیم. نمونه‌ای از این کارت‌ها در ارتباط با کتاب فارسی پایه‌ی اول دوره‌ی راهنمایی تحصیلی در همین صفحه ارائه شده است.

را، که می‌تواند معنی لغت، هم‌خانواده، متضاد یا موارد دیگر باشد، بگوید.

● از آن‌جا که آموزش در کنار بازی نتیجه‌ی بهتری دربردارد، می‌توان از این کارت‌ها برای بازی استفاده کرد. به این صورت که بازی‌کنان کارت‌ها را وارونه کنار هم قرار می‌دهند و هر کدام دوتا دوتا کارت‌ها را برمی‌دارند و چنانچه دو کارت با هم تناسب داشت (هم‌معنی، هم‌خانواده، متضاد و...) بود آن‌ها را نزد خود نگه می‌دارند و در نهایت تعداد کارت‌های هر بازی‌کن، برنده را مشخص می‌کند. یا بازی‌کنان به دو گروه تقسیم می‌شوند و نفر اول از روی کارتی می‌خواند، اگر کارت متناسب با آن در بین کارت‌های نفر دوم بود، می‌تواند هر دو کارت را بردارد و در نهایت تعداد کارت‌های متناسب، برنده را مشخص می‌کند.

● برای گروه‌بندی اتفاقی نیز می‌توان از این کارت‌ها استفاده کرد؛ برای مثال تعدادی از واژه‌ها و هم‌خانواده‌های آن‌ها یا نام نویسندگان و شاعران و آثار آن‌ها را بر روی کارت‌های جداگانه می‌نویسیم و هنگام گروه‌بندی در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌دهیم و از آن‌ها می‌خواهیم افرادی که کارت‌های متناسب با کارت آن‌ها را در دست دارند، پیدا کنند و در یک گروه قرار بگیرند.

از این کارت‌ها می‌توان برای موضوع‌های دیگر درسی نیز استفاده کرد. دبیران و آموزگاران

پرونده

زیرنویس

* دبیر منطقه‌ی جی اصفهان.